

В сучасних умовах жорсткої конкуренції підприємства, зокрема і вітчизняні будь-якими силами намагаються втримати свого споживача і здобути прихильність до своєї продукції потенційних клієнтів. Тому вектором конкурентної боротьби може бути тільки безпосередня орієнтація на ринок, його потреби і виклики. Для успішного функціонування підприємства вдаються до диверсифікації своєї діяльності і створюють інноваційні товари або розширюють спектр своєї діяльності шляхом оновлення продукції чи завоювання нових ринків збуту.

Більшість підприємств після завершення етапу розроблення продукту і калькулювання собівартості пропонують товар на ринку збуту за ціною, яка забезпечить підприємству прийнятний рівень прибутку, перекинувши витрати виробництва.

Сьогодні варто згадати, що криза має дві сторони: першу – небезпечну й руйнівну, а другу – спрямовану на поліпшення й зміни, коли стають явними допущені помилки й постає неминуча необхідність їх виправлення. Від прийнятих у цей момент рішень і виконуваних дій залежить, чи виживе підприємство й з якими результатами воно вийде з економічного безладдя. Антикризове управління витратами вимагає зваженого підходу, а для цього необхідне розуміння витрат і економічної моделі підприємства.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Викладач Циганенко О.В., студ. Гаман О., КІ СумДУ

До найхарактерніших рис розвитку людської цивілізації належить урбанізація, що проявляється в зростанні населення міст і відповідному зменшенні чисельності сільського населення. В Україні міське населення становить 68%. Понад третина (33,7%) усіх міських жителів України зосереджено в чотирьох областях: Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій. Частка мешканців Києва в міському населенні України – 7,8%.

Інтенсивність урбанізації в країні істотно залежно від рівня їх промислового розвитку. В індустріально розвинених рівень урбанізації становить лише 10%, тоді як у найбільш розвинених – 60-70%. Середня густина населення в сучасних умовах становить 50 чол/км², тоді як у містах у 10 разів вища. Причинами зростання міст та їх ролі в

господарюванні є ефективніше використання природних і людських ресурсів для найповнішого задоволення різнобічних суспільних та особистих потреб людини – біологічних, економічних, соціальних.

У процесі функціонування систем життєзабезпечення міста споживається значна кількість різних природних ресурсів та створюється величезна кількість газоподібних, рідких і твердих відходів. Водопостачання має цілодобове забезпечувати населення й промислові підприємства водою належної якості, що відповідає держстандартам. У більшості міст України якість питної води не відповідає санітарним нормам. Тому поряд з централізованим водопостачанням у містах все більшою мірою використовується децентралізоване постачання населення водою, яку добувають з глибинних підземних горизонтів.

У результаті споживання значної кількості води утворюється багато промислових і побутових стічних вод. Щодоби на одного мешканця міста припадає в середньому $0,1 - 0,4 \text{ м}^3$ побутових стічних вод. Кількість таких стоків залежить від густоти населення і становить $10 - 15 \text{ м}^3/\text{рік}$ на 1 га житлової забудови. Вміст забруднених речовин у каналізаційних водах, що припадає на одного мешканця міста на добу, становить, г/л: завислі речовини – 65, амонійний нітроген – 8, органічні речовини – 35 – 40, хлориди – 9, фосфор – 1.7.

У містах значною кількістю утворюється побутове сміття, поховання та перероблення якого є досить значною проблемою. Так, кількість побутового сміття, що припадає на одного мешканця міста, становить 160 – 190 кг/рік. Для поховання 1 т побутових відходів потрібно 3 м^2 території. На звалищах побутових відходів вже через рік після їх складування утворюється біогаз, що містить 54% метану і 46% оксиду карбону. Термін знешкодження міського сміття на сміттєзвалищах – 50 – 100 років. На компосту вальних заводах – 3-4 доби, на сміттєспалювальному заводі менш доби.

Фізичні забруднення міста виявляються в місцевій зміні температурного, електричного, магнітного та йонізаційного полів і вібрацій, які значно перевищують природний фон. Інтенсивність шуму в містах розвинених країн щороку збільшується на 0,5 – 1 дБ.

В умовах дефіциту фінансових ресурсів для екологічного оздоровлення держави доцільно платити за забруднення середовища акумулювати в спеціальні позабюджетні фонди, надавши їм пільгового режиму оподаткування. Потрібно підкреслити, що природоохоронні заходи в Україні фінансуються з двох джерел. Основні засоби фінансування передбачені в розділі 20 Держбюджету «Охорона навколишнього природного середовища і ядерна безпека», за рахунок

яких покриваються витрати, пов'язані з відновленням та підтримкою всіх природних ресурсів країни. Кошти для цього надходять, в основному, за користування ресурсною базою країни.

Другим джерелом фінансування природоохоронних заходів є державний цільовий Фонд охорони навколишнього природного середовища. Аналіз формування засобів екологічних фондів показав, що платежі за забруднення водних ресурсів у межах лімітів і понад встановлені ліміти за викиди, скиди забруднюючих речовин у водні системи і розміщення відходів були і залишаються основними джерелами надходження вказаних засобів. Існуючі екологічні проекти потребують значних капіталовкладень (вартість очисних споруд оцінюється від 20 тис. грн. до 10 млн. дол. і вище). В останні роки бюджет екофондів не може упоратись із таким фінансовим навантаженням, оскільки він складає в середньому 50 млн. грн., фінансування екологічних програм здійснюється не на повну потужність, а більшість очисних споруд вже давно застаріли і ступінь зношеності становить 70 – 80%, а деяких – 90%. В Україні потрібно також застосувати з врахуванням світового досвіду прямі і непрямі методи еколого-економічного регулювання, зокрема:

- встановлення економічних обмежень на господарську діяльність;
- створення систем екологічної сертифікації, послуг і інших об'єктів;
- впровадження в практику процедуру заявки про вплив на навколишнє середовище;
- ліцензування господарської та іншої діяльності;
- комплексна еколого-економічна експертиза;
- творення екологічно справедливих ринку, при якому не отримує переваг у конкурентній боротьбі продукція з найгіршими екологічними характеристиками або яка виробляється за технологіями з відносно нешкідливим впливом на навколишнє середовище, а також знімається з обігу ринку продукція, небезпечна для здоров'я і навколишнього середовища;
- зміна податкової політики в галузі охорони та раціонального використання довкілля;
- запровадження системи екологічного страхування (із прийняттям закону « Про екологічне страхування »);
- врахування природного фактора при екологічній оцінці господарських рішень.

Нині економічний механізм екологічного регулювання в Україні ґрунтується на концепції платності природокористування.